

Afdeling Nederland

Keizersgracht 177

Postbus 1968

1000 BZ Amsterdam

T 020 626 44 36

F 020 624 08 89

E amnesty@amnesty.nl

I www.amnesty.nl

Aan: Leden van de Tweede Kamer

Datum

1 juni 2022

Onderwerp

Input Bits of Freedom en Amnesty International tbv het debat over de werkwijze van de NCTV

Geachte leden van de Tweede Kamer,

Aanstaande donderdag (2 juni 2022) gaat u in debat over de werkwijze van de Nationaal Coördinator Terrorisme en Veiligheid (NCTV). NRC onthulde vorig jaar dat de NCTV mensen op sociale media bespiedde vanachter nep-accounts, infiltratie in gebedshuizen stimuleerde en financierde en een steunverzoek verleende aan het Land Information Manoeuvre Centre (LIMC) voor het monitoren van burgers op sociale media. Zonder daarvoor bevoegdheden te hebben gedraagt de NCTV zich als een geheime dienst, buiten de regels en het toezicht die voor de inlichtingendiensten gelden. Het kabinet poogt deze onrechtmatige surveillance met een zeer gebrekkig wetsvoorstel te legaliseren.¹ Amnesty en Bits of Freedom waarschuwden eerder dat dit wetsvoorstel in strijd is met het recht op privacy en een bedreiging vormt voor de vrijheid van meningsuiting en het recht op demonstratie.²

Amnesty en Bits of Freedom roepen daarom de Tweede Kamer op het kabinet te verzoeken de Wet verwerking persoonsgegevens coördinatie en analyse terrorismebestrijding en nationale veiligheid in te trekken en de NCTV terug te brengen naar haar originele coördinerende taak.

Het is duidelijk dat het hier niet gaat om een incident. Dat blijkt niet alleen uit de veelheid van gevallen waarin de NCTV haar boekje te buiten gaat. Uit interne documenten blijkt dat illegaal handelen voor de NCTV een strategische optie is. Zij koos ervoor om in strijd met de wet te handelen, en de risico's daarvan te accepteren.³ Daarmee schond de NCTV het legaliteitsbeginsel dat bepaalt dat elk handelen van de overheid waarbij zij inbreuk maakt op de rechten en vrijheden van burgers een basis in de wet moet hebben. Dit beginsel is een essentieel onderdeel van onze rechtsstaat en beschermt mensen tegen machtsmisbruik van de overheid.

¹ <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/wetsvoorstellen/detail?id=2021Z19831&dossier=35958>

² <https://www.amnesty.nl/content/uploads/2022/03/Input-Bits-of-Freedom-en-Amnesty-International-tbv-inbreng-NCTV-wetsvoorstel-1.pdf?x49297>

³ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/wob-verzoeken/2021/09/15/besluit-op-wob-verzoek-inzake-grondslagen-nctv>

Als de burger er niet op kan vertrouwen dat overheidsinstanties zich aan de wet houden, dan moet zij in tweede instantie kunnen vertrouwen op het systeem van *check and balances* om die overheid in toom te houden. Helaas lijkt dat tot nu toe ook niet het geval. Als reactie op de bekendmaking van het online volgen van burgers, activisten en campagneleiders kwam het wetsvoorstel *Wet verwerking persoonsgegevens coördinatie en analyse terrorismebestrijding en nationale veiligheid* (NCTV-wet). Het signaal dat het kabinet hiermee afgeeft is gevaarlijk: onrechtmatig handelen wordt niet bestraft, maar loont. Dat doet het vertrouwen van de burger in de overheid geen goed. Dat is met name gevaarlijk omdat de NCTV niet de enige overheidsorganisatie is die onrechtmatig data heeft verzameld over burgers: ook defensie, verschillende gemeenten, politie, inlichtingendiensten en uitvoeringsorganisaties bleken zich hieraan schuldig te maken.

Het wetsvoorstel creëert een derde inlichtingendienst, maar dan een die zich niet aan bijbehorende wettelijke kaders hoeft te houden. Voor de AIVD, MIVD en de politie gelden strikte voorwaarden en toezicht wanneer zij mensen willen volgen. De Autoriteit Persoonsgegevens, die volgens het wetsvoorstel toezicht moet houden op de NCTV, waarschuwt dat de criteria zo vaag zijn dat toezicht wordt bemoeilijkt. Ook het College voor de Rechten van de Mens, de Commissie van Toezicht op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (CTIVD), de Autoriteit Persoonsgegevens, de AIVD en wetenschappers uiten fundamentele kritiek op het wetsvoorstel.⁴ Zij zetten grote vraagtekens bij de noodzakelijkheid van het wetsvoorstel. Hebben we naast de politie en de AIVD en MIVD nóg een instantie nodig met deze bevoegdheden? De bevoegdheden in het voorstel zijn bovendien zo ruim geformuleerd dat het voorstel zijn doel om duidelijkheid te scheppen in de taakomschrijving van de NCTV voorbijschiet. Zo lang die duidelijkheid er niet komt, dreigt deze bevoegdheid de open en vrije samenleving die we proberen te beschermen, juist onnodig te beschadigen.

Nu is de Tweede Kamer aan zet. De Tweede Kamer kan de rechten en vrijheden van haar burgers verdedigen en proberen het vertrouwen van burgers in de overheid te herstellen. Amnesty en Bits of Freedom roepen daarom de Tweede Kamer op het kabinet te verzoeken de Wet verwerking persoonsgegevens coördinatie en analyse terrorismebestrijding en nationale veiligheid in te trekken en de NCTV terug te brengen naar haar originele coördinerende taak. Dat is de beste uitkomst voor onze democratische rechtstaat én voor onze veiligheid. We hopen dat u deze kans niet onbenut laat.

Met vriendelijke groet,

namens Amnesty International en Bits of Freedom,

Maaïke Zeeuw (m.zeeuw@amnesty.nl / 06-41762730)
Lotte Houwing (lotte@bitsoffreedom.nl / 06-83207546)

⁴ https://www.tweedekamer.nl/debat_en_vergadering/commissievergaderingen/details?id=2022A01537